

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, johtokunta
Maa- ja metsätalousministeriö / Kala- ja riistaosasto

Riista- ja kalataloustutkimuslaitoksen Muonion kalanviljelylaitoksen toiminta

Marraskuun lopulla 2011 Lapin tiedotusvälineissä ilmoitettiin, että RKTL:n johto suunnittelee mm. Muonion kalanviljelylaitoksen sulkemista. Asiaa koskeva päätöksenteko on siirtynyt lisäselvitysten hankkimista varten. Rajajokikomission saamien tietojen mukaan Tornion-Muonionjokivarren kunnat ja mm. kalatalousalueet ovat ilmaisseet huolensa asiasta. Samoin Lapin liitto on tuonut esille huolestuneisuutensa.

Tornionjoen vaelluskalakantojen säilymiseen elinvoimaisena liittyy lukuisia uhkatekijöitä. Uhanalaisluokituksissa (v. 2010) meritaimen on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi ja vaellussiika erittäin uhanalaiseksi. Muonion kalanviljelylaitoksella on suuri merkitys rajajokikomission toiminta-alueella näiden vaelluskantojen säilyttämisessä. Tornionjoen meritaimenkannan ylläpitäminen on ollut käytännössä Särkijärven emokalaparvien tuottamien taimenistukkaiden varassa. Ilman istutuksia taimenenkannan tuhoutumisriski olisi ollut ilmeinen. Myös lohikannan säilyttämisessä laitoksella on ollut merkittävä osa, ja sen geenipankki on tärkeä myös tulevaisuuden mahdollisten uhkatekijöiden vuoksi. Samoin kesänousuisen siikakannan ylläpitäjänä Muonion laitoksen hoitamat istutukset ovat olleet keskeisiä. Aluetaloudelliselta kannalta siikaistukkaiden tuottaminen on palvellut aluetta hyvin, sillä siialla kerrannaisvaikutukset ovat merkittävästi itse kalan arvoa suuremmat.

Kalakantojen hoidossa on kansainväliselläkin tasolla tavoitteena istutuksista luopuminen. Tämä edellyttää sitä, että luonnonkantojen lisääntyminen on turvattu ja kantojen käyttö on kestäväällä tasolla, mihin ei kuitenkaan ole vielä päästy. Istutuksissa tulee toisaalta säilyttää mahdollisimman pitkälle geneettinen vaihtelu ja huolehtia siitä, että istutusten laatu pysyy hyvänä, mihin mm. kuljetusetaisyksillä on selvä vaikutus.

Muonion laitos on toiminut myös tärkeänä tukikohtana alueen tutkimuksessa. Osa laitoksen henkilökunnasta on keskeisessä roolissa tutkimuksen kenttätöissä. Nykyinen kalantutkimus alueella pohjautuu suurimmaksi osaksi kansainvälisiin velvoitteisiin ja EU:n pitkäaikaisrahoitukseen. Tornionjoen alueen, ja erityisesti sen eri osa-alueiden vaelluskalakannat ovat silti edelleenkin vaillinnaisesti tunnettuja. Erittäin uhanalaiset meritaimenkannat lisääntyvät vesistön keski- ja yläjuoksun sivuvesistöissä ja näiden kantojen lisääntymistutkimukset edellyttävät kenttätöitä ko. alueella. Komission käsityksen mukaan tutkimustoiminnan velvoitteiden toteuttaminen edellyttää, että kenttätöiminnassa säilyy vähintään nykyisen suuruinen tutkimushenkilökunta, josta ainakin osalla tulisi olla vahva paikallistuntemus ja jatkuva yhteydenpito alueen kalastajiin ja muihin yhteistyötahoihin. Käytännössä tämä voinee toteutua vain siten että alueella säilyy tutkimushenkilökunnan toimisto-, varasto- ja majoitustiloja. Suomalaisten tutkimustilojen säilyttäminen on eritoten tärkeää tilanteessa, jossa Ruotsin puolen kalantutkimus on sijoittunut etäälle vesistöalueesta.

Uhanalaisten lajien ja kantojen säilyttäminen viljelyn avulla on Suomessa valtion vastuulla. Suomi on sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin luonnon taimen- ja lohikantojen suojeluun. Myös uhanalaisen jokihelmisimpukan suojelun edistämiseksi on niiden väli-isäntänä toimivien kalalajien kantojen turvaaminen tarpeen.

28.2.2012

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio pyytää Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitosta ja Suomen maa- ja metsätalousministeriötä huolehtimaan siitä, että näiden paitsi alueellisesti, myös kansallisesti ja kansainvälisestikin merkittävien kalakantojen säilyminen ja elpyminen sekä niitä koskeva tutkimustyö ei vaarannu.

Komissio pyytää myös Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitosta tiedottamaan komissiolle päätöksestään ja sen perusteluista.

Haaparannalla 28.2.2012

Kari Kinnunen
puheenjohtaja

Johan Antti
varapuheenjohtaja

Eira Luokkanen
sihteeri